

Figūra da bikini – cun sustegn da Giacometti

Chi chi vuol uossa fingia cumanzar a far alch pella figūra da bikini, sto be tachar ūna fotografia dad ūna sculputura da Giacometti vi da la frais-cherà. Tenor ūn stūdi dal sciēziā Thomas Brunner da la Scoul'ota da Berna per sciēzas agraras, forestalas e da mangiativas, basta ūn'indicaziun subtila per as laschar manipular da na plū mangiar malsan.

Cun ūn simpel purtret da sculputuras dad Alberto Giacometti – quellas figūras da bruon schmagrantadas cha l'artist da la Bregaglia ha creà dūrant ils ons 1946 fin 58 a Paris – sur ūn automat da mangiativas sun ils consūments gnūts influenziats da cumprar ūna marena plū sana.

Quai chi tuna massa simpel per esser vaira, ha il sciēziā Thomas Brunner, professor a la Scoul'ota da Berna per sciēzas agraras, forestalas e da mangiativas (HAFL) cumprovà in plūs experimaints.

Manipulaziun subtilas

«A mai interessan ils experimaints chi muossan effets cun manipulaziun flich subtilas. Sco psicolog saja cha'l cumportamaint da minch'uman as lascha influenzer. E cun quist stūdi laiva eir chattar oura quant evidaint ch'ūn avis sto esser per influenzer», declera Thomas Brunner perche ch'el ha insomma gnū l'idea da far quist stūdi.

Cumanzà ils stūdis in quista direcziun han ils sciēziats cun differents prouvas, cun avis magari evidaints. Uschea han els laschà degustar a persunas tschiculatta, ma muossà il prüm ūna stadaira – e quai ha influenzzà la quantità da la tschiculatta improvada. Oters teams han muossà als probands fotografias da models.

Davo quai han Thomas Brunner e seis team pensà dad ir amo ūn pass plū inavant. Els han installà ūna fotografia dad ūna sculputura dad Alberto Giacometti sco schanaja-monitur sūn ūn laptop chi d'eira sūn ūna maisa illa

Cun ūna fotografia dad ūna figūra da Giacometti – qua da verer in original dūrant ūn'exposiziun i'l Museum d'art a Cuira – ha il team intuorn Thomas Brunner influenzzà chenūns snacks cha'ls impiegats da l'Uffizi federal da sandà publica han cumprà e mangià da marena.

fotografias: Marco Hartmann/Jürg Vollmer

stanza, ingio cha l'experimaint es gnū fat. E schabain cha las probandas ed ils probands nun han per part gnanca dat bada consciaintamaing a quel laptop, ha il purtret da la sculputura da Giacometti influenzzà la quantità da tschiculatta ch'els han degustà.

Da star stut es eir cha la glieud nu laiva crajer ch'els d'eiran gnūts manipulats, eir scha'ls sciēziats han declerà la situaziun e muossà che ch'el d'es capità. Thomas Brunner: «L'uman vuol esser ūna creatūra razionala chi decida sūn basa dad infuormaziun e savida. E lura nu va quai propcha i'l cheu ch'ūn avis a l'ur, ūn stimulus extern po influenzer talmaing ūn cumportamaint.»

L'ultim experimaint dals stūdis

In l'ultim pass da quists differents experimaints ha il team intuorn Thomas

Brunner installà pro ūn automat da snacks in l'edifizi da l'Uffizi federal da sandà publica (UFSP) ūn purtret da las figūras da Giacometti. «Pigliand oura ūna persuna responsabla nu d'eiran ingūns impiegats gnūts infuormats da quist'acziun. Ed uschea vaina pudū analisar sainza disturbis», quinta Thomas Brunner da quista prouva.

«Interessant esa stat cha la cumpra da snacks sans dūrant il temp da nos experimaint s'ha augmantada sūn 60 pertschient. Avant l'experimaint gnivan in media cumprats var 20 pertschient snacks sans. Quai vuol dir cha'ls impiegats da l'UFSP han cumprà trais jadas daplū snacks sans grazcha a l'influenza da las figūras da Giacometti.» Cha quista cumprova usche evidainta possa natūralmaing eir avair da chefar cul fat cha la glieud chi lavura pro l'UFSP saja fingia sensibilisada per

temas chi han da chefar cun viver san, declera il sciēziā, «e sun perquai plū averts per as laschar manipular in quista direcziun.»

Be schi's vuol, as poja gnr manipulà

«Ma ingūna tema», relativescha Thomas Brunner, «be persunas chi sun avertas e motivadas e vöglian, as laschan eir manipular.» Cha per tuot ils experimaints in quist connex haja la gruppa intuorn il sciēziā lavurà consciaintamaing be cun persunas chi vaivan ūn BMI (Bodymassindex) san e chi laivan tour giō ūn pēr kils. «Nus nu vain apostà na fat quist experimaint cun persunas chi patischan dad ūn disturbi da mangiar», renda Thomas Brunner attent, «perquai cha per da quellas persunas pudessa eir esser privlus da' laschar influenzer uschea.»

E che capita uossa culs resultats?

«Per nus da la sciēza es il stūdi a fin, nus vain publichà nos inter paket culs resultats ed ils process dal stūdi. Sch'inchün dal marketing vuol far adöver da nos resultats, po el far quai, ma pel solit nu vezzain nus sciēziats gnanca che chi capita cun nos resultats.»

Pel professor da la Scoul'ota da Berna per sciēzas agraras, forestalas e da mangiativas vaja uossa, sco ch'el disch, inavant cun sia lavur da minchadi sco docent. Ma istess continuescha el a s'interessar pels process dal «nudging», apuntà l'influenza dals avis subtils illa branscha da mangiativas. E sco ultim avis renda el attent: «Schi's vuol crajer a l'effet nu va quai a perder, quai han muossà eir nos stūdis a lunga vista, vuol dir dad ūn mez on.»

Olivia Portmann-Mosca/fmr

Pêrin zürigais less pajar impostas in Grischun – Losanna disch na

Ils Zürigais nu van be gurent culs skis in Grischun, tscherts pajan eir plū gurent quia lur impostas. Tscherts cumüns grischuns sun fiscalmaing plū favuravels. Quai es stat il plan d'ūn pêrin zürigais. Il Güdisch federal ha frenà ils sömms fiscals dal pêrin.

Per chi renda propa puncto impostas dad abitar impè da a Turich in Grischun, as stoja guadagnar bain o avair ūna dretta facultà. Ūn avantag es eir, schi's posseda fingià ūn'abitaziun da vacanzas in ūn cumün cun ūn pè d'impostas bass. Tuot quai es stat il cas pro'l pêrin chi ha annunzzà al fiscus zürigais d'avair müdà domicil in Grischun.

Ils cummissaris d'impostas han gnū suspect ed han tut suot la marella la müdada da domicil. La finala ha Turich tramiss ūn quint d'impostas al pêrin. Quel ha recurru fin al Güdisch federal chi ha dat radschun il december passà a l'administraziun d'impostas da Turich.

Quaranta ons a Turich

Il pêrin abita daspò circa quaranta ons i'l chantun da Turich e posseda ūna

Possessurs da segundas abitaziuns nu pajan lur impostas ingio ch'els lessan.

fotografia da simbol: Jon Duschetta

chasa da vacanzas in Grischun. L'on 2019 hana annunzzà d'avair müdà chasa. Il fiscus zürigais ha listess tramiss ūn quint d'impostas chi's basa sūn ūn'entrada dad 1,8 milliuns francs ed ūna facultà da bundant 13 milliuns.

Davo han las drettturas as stuvù fatiscendar culla dumonda: Ha il pêrin propa spostà seis «center da vita»? «Il lō ingio chi s'ha depuonù las scritturas (... nu giova la rolla principala», scriva

il Güdisch federal. Decisiv pel domicil d'impostas saja co ch'ūna persuna es cumporta.

Renovaziun e nettadià

E güst quist cumportamaint ha la preinstanza analisà in detagl. La Dretttura administrativa da Turich ha constatà cha la chasa in Grischun saja ūn pa plū gronda co quella a Turich. Ma quai nu lubischa ingūna conclusiun, la

finala haja il pêrin bain avant eir vivü illa chasa plū pitschna a Turich.

Il pêrin ha notà in ūna tabella ingio ch'els han pernottà dal 2019. Il pêrin saja stat impustüt dūrant la stagiun laterala a Turich, ha constatà la preinstanza. Quai saja ūn indizi ch'els as traegan impustüt pellas vacanzas in Grischun. Implü saja la chasa a Turich gnüda renovada. Eir quai plega cunter ūna müdada. I's renovescha impustüt per amegldrar la qualità da viver ed abitar. A Turich ha il pêrin ingaschà ūna nettadià. Talas vegnan pel solit ingaschadas là ingio chi's viva, ha argumantà la preinstanza. Implü nun haja il pêrin neir incumbenzà la posta da trametter davo chartas o pakets.

Forza electrica, visitas, meidi, cuafför

I sumaglia ad ūna lavur da detectiv, che cha las drettturas han tuot fastizà: il quint pell'electricità, il consüm dad au, ingio cha'l pêrin es i pro'l meidi ed il cuafför. Ūn ferm indizi sun stats ils raps cha'l pêrin ha retrat impustüt als bancomats a Turich. Il pêrin vaiva argumantà cha la famiglia gnua suvent in visita in Grischun. Ma la dretttura ha constatà cha'l pêrin nu d'eira per part gnanca preschaint cur cha la famiglia es gnüda. Eir il fat, cha'l pêrin es para a Turich plū suvent ill'ustaria cun cuntschaints ed ha retschevü in Grischun

las visitas a chasa, nu lubischa ingūnas conclusiuns, scriva la dretttura. Turich haja implamaing «ūna plū vasta sporta da restorants».

Fingià pajà impostas in Grischun

Invan ha il pêrin provà da persvader las drettturas: illa seguonda mità dal 2019 hajan els pernottà 65 jadas in Grischun e 58 jadas a Turich, sch'els nu sajan stats ūn viadis. Eir sch'els hajan durmi plū suvent in Grischun, «nun esa gnanca da dir ch'els nun han be pernottà singulas jadas i'l chantun da Turich», staja scrit illa sentenza da Losanna.

Eir cha'l pêrin ha dovra a Turich quel on bler damain electricità, nu lascha il güdisch valair sco muossamaint. La finala saja il consüm d'electricità ils prossem ons darcheu stat uschè ot sco dal 2018.

Tuot in tuot constatescha il Güdisch federal cha'l pêrin ha gnü dal 2019 seis domicil d'impostas a Turich. Dal rest: Il pêrin ha fingià pajà impostas per quel on in Grischun. Ma oramai ch'el ha invlidà da far valair davant dretttura ūna restituziun, nun ha il Güdisch federal annullà l'imposiziun grischuna e neir ordinà ch'els survegnan inavo ils raps.

Claudia Cadrivi/fmr

Sentenza 9C_173/2024 dals 19 december 2024, publichada in schner 2025.